

Kehitysvammaliiton lausunto luonnoksesta Suomen digitaaliseksi kompassiksi

13.6.2022.

Kompassin tarkoitus

Kuten esitysluonnoksessa mainitaan, digitalisaation ja datatalouden ohjaamiseksi tarvitaan sektorirajat ylittävää johtamista ja yhteistyötä. On hyvä, että lähtökohtana on digikompassin laatiminen ja päivittäminen tiiviissä yhteistyössä eri sidosryhmien ja myös kolmannen sektorin kanssa. Kehitysvammaliitto katsookin, että yleisellä tasolla Suomen digitaalisen kompassin tarkoitus ja tarkoitukseen johtavat toimenpiteet ovat järkeviä ja kannatettavia.

Haasteet ja mahdollisuudet

Esitysluonnoksessa todetaan, että asiointi on turvattu henkilöille, joilla ei sähköiseen asiointiin ole mahdollisuutta. Tämä on tärkeää muistaa: yhdenvertainen osallistuminen yhteiskunnan toimintaan vaatii usein myös vaihtoehtoa digitaaliselle palvelulle.

Oikein toteutettuina pystytään digitaalisten palveluiden avulla merkittävässä määrin lisäämään yhdenvertaisuutta. Digitaaliset palvelut voidaan helposti muokata vastaamaan erilaisia tarpeita ja näin helpottaa eri tavalla vammaisten ihmisten toimimista yhteiskunnassa. Tällöin palveluiden saavutettavuus ja helppo ymmärrettävyys on tärkeää. Luonnoksessa on osin huomioitu palveluiden saavutettavuus, mutta ymmärrettävyys ei niinkään. Palveluiden helppoon ymmärrettävyyteen ja selkokieleen panostaminen puuttuu esitysluonnoksesta ja Kehitysvammaliiton näkökulmasta tämä on puute. Näiden huomioiminen lisää digikompassin vaikuttavuutta ja laajentaisi sen mahdollisuuksia yhdenvertaisuuden lisääjänä. Voidaankin sanoa, että tässä muodossa digikompassiluonnoksessa on hukattu olennainen mahdollisuus.

Tavoitteet

Kehitysvammaliitto katsoo, että esitysluonnoksen tavoitteet ovat yleisesti ottaen kannatettavia.

Avaintulokset

Ihmiskeskeinen julkinen hallinto -kokonaisuudessa on hyvin mainittu, että digitaalisten julkisten palveluiden tulisi olla esteettömiä ja saavutettavia. Palveluiden tulisi olla myös ymmärrettäviä ja luonnoksessa mainitaankin selkokielisten palveluiden olevan tärkeä digitalisoituvan yhteiskunnan perusta. Selkokieli ei kuitenkaan näy tuloksissa, mittareissa tai tavoitteissa. Kehitysvammaliitto näkee tämän puutteena ja olisi tärkeää, että kansalaisille tarjottavissa digitaalisissa peruspalveluissa olennaiset sisällöt esitetään selkokielellä. Kehitysvammaliiton Selkokeskus on luonut selkosuomea koskevat kriteerit. Näitä kriteerejä voitaisiin sellaisenaan hyödyntää palveluiden ymmärrettävyyden arvioinnissa.

Selkokielen käytön lisääminen on tavoitteena esimerkiksi kansalliskielistrategiassa ja Avoimen hallinnon strategiassa. Selkokielen käyttö lisää osallisuutta ja sen käytön lisääminen sopisi hyvin osaksi digikompassikokonaisuutta.

Mittarit

Kaikille kansalaisille tarjottavissa digitaalisissa peruspalveluissa palvelun ymmärrettävyyttä ja sitä kautta yhdenvertaisuutta voidaan lisätä esittämällä olennaiset sisällöt selkokielellä. Esimerkiksi

elämäntapapalvelukokonaisuuksiin liittyen selkokielen hyödyntäminen lisäisi palveluiden saavutettavuutta. Selkosuomea koskevat kriteerit on kehitetty ja kriteerit toimivat suoraan myös mittarina.

Tuloksellisuuden seuranta ja yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi

Kehitysvammaliitolla ei ole lausuttavaa tähän kokonaisuuteen.

Muut huomiot digikompassiluonnoksesta

Digikompassiluonnoksessa mainitaan useamman kerran yhteistyö julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kesken. Kehitysvammaliitto näkee tämän merkittävänä asiana. Tällä hetkellä esimerkiksi Digi arkeen -neuvottelukunnassa toteutetaan tällaista yhteistyötä ja kokemukset siitä ovat hyvät. Järjestökentällä on paljon tietoa esimerkiksi yhdenvertaisten ja saavutettavien palveluiden kehittämisestä omien kohderyhmiensä näkökulmasta.

Yksi avaintulos digikompassiluonnoksessa on se, että 40 merkittävintä elämäntapahtumapalvelukokonaisuutta digitalisoidaan. Tässä on yhteiskehittämisen paikka ja on tärkeää ottaa myös järjestökentän osaaminen tähän mukaan riittävän ajoissa. Olisi järkevää kehittää tähän jokin toimiva yhteistyömuoto. Elämäntapapalvelukokonaisuudet voisi esimerkiksi ryhmitellä laajemmiksi kokonaisuuksiksi ja kutsua niiden kehittämiseen mukaan toimijoita myös järjestökentältä. Olisi tärkeää, että kyseessä todella olisi yhteinen kehittämisprosessi, eikä jo suunniteltujen tai kehitettyjen palveluiden arviointiprosessi.

Susanna Hintsala

Kehitysvammaliiton toiminnanjohtaja

Sami Älli

Saavutettavuusyksikön johtaja